

ДВАДЕСЕТШЕСТА СТАТУСНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ХАГ, 17. АВГУСТА 2007. ГОДИНЕ

Устаните молим

Међународни кривични суд за бившу Југославију заседа

Изволите седите.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Молићу представника Секретаријата да најавите предмет.

Секретаријат: Хвала. Добро јутро, часни суде, ово је предмет ИТ 0367 ПТ тужилац против Војислава Шешеља.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Данас је петак, поздрављам све присутне. Поздрављам оптужбу, госпођу Дал која је заступа, господина Шешеља као и све друге присутне који нам помажу у раду данас на овој претпретресној расправи, односно расправи о стању у поступку. Радићемо до 19 сати данас. Међутим, ако не исцрпимо дневни ред до тада, намера ми је да наставимо у понедељак после подне. Господине Шешељ, не знам да ли је предвиђено да примите неку посету у понедељак или сте господин Шешељ слободни, да ли можете бити на расправи у понедељак поподне.

Проф. др Војислав Шешељ: Слободан сам у понедељак.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Хвала лепо. Можда нам неће бити потребно да наставимо у понедељак после подне, али за сада то још не знамо. Да видимо што је предвиђено на нашем дневном реду. Имамо три главне тачке предвиђене. Прво, процедура за непоштовање суда, затим, одлука односно налог који сам дао у вези са финансирањем оптуженог и треће, датум почетка суђења. Међутим, прије него што почнемо с тим, будући да се господин Шешељ сам брани, хтео бих навести да је пленарно заседање одржано, пленарно заседање овог суда, у седмом месецу којим је промењен Правилник о поступку и доказима у члановима 62, 72, укида се 71 бис и уведен је 81 бис и измењен је чланак 75. Господине Шешељ, јуче су предати текстови на француском и енглеском језику, јер како што вам је познато Правилник се саставља на та два језика, и још није направљен превод на БХС језик. Укратко речено, члан 62 се директно не односи на вас господине Шешељ зато што се тај члан односи на прво појављивање оптуженог и ту се поставља питање адвоката, односно бранитеља појединог оптуженог. Затим, члан 72 који се односи на приговор у претходном поступку, али није дошло до неких темељних промена осим једног додатка. Наиме, када оптужени нема бранитеља рок од 30 дана почиње тећи тек од оног часа када добије одвјетника, бранитеља. Односно када је сам секретару дао до знања применом члана 45 (ф) да ће се сам бранити, 71 бис се односи на видео конференције и омогућава екс официо Расправном већу да одлучи да се расправа одржава преко видео конференције. И онда, 75 члан када постоји нека друга судска инстанца којој је предан досије предвиђена је једна процедура за заштиту сведока. Господине Шешељ, на БХС-у ћете имате превод Правилника, али мислим да још, до данас, нисте успели добити превод ових нових измена. Ако јесте реците ми, ако нисте даћу вам ове примерке на енглеском и француском.

Проф. др Војислав Шешељ: Господине судија, нисам сигуран да сам запамтио о којим се конкретно правилима ради, али ја сам пре недељу дана добио измене и допуне Правилника и то су последње измене. Према томе, претпостављам да су то ове.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Добро, изврсно, хтео сам се само уверити у то. Што се тиче поступка због непоштовања суда, ви сте уложили жалбу против Тужилаштва и као што вам је познато Расправно веће је донело одлуку у седмом месецу. Том одлуком

је одбацило ваш захтев да се поновно преиспитају иницијално донесене одлуке од стране Расправног већа.

Рећи ћу сада нешто врло кратко.

Расправно веће је донело одлуку како следи. Жалба коју сте поднели против госпође Карле дел Понте и њених сарадника није одбачена, јер да је била одбачена у том случају бисмо донели такву одлуку. Напротив, ја и двојица других судија, чланова Расправног већа, одлучили смо да ће Расправно веће донети одлуку о суштини ваше жалбе након што Расправно веће саслуша поједине сведоке који су релевантни за то питање, сведоке које сте ви навели у тој жалби и према којима је дошло до притисака да се сведочи на овај или онај начин. У чему се састоји предност овог поступка за вас. Наиме, када дођу ти сведоци, било сведоци оптужбе било ваши властити сведоци, бићете у могућности да те људе, а ти људи ће сведочити под заклетвом, директно испитате. Да их испитате о начину на који су дали своје изјаве или сведочења. Као што вам је познато, за време контраиспитивања можете постављати питања о кредибилитету сведока. Другим речима, будући да ће ти људи бити под заклетвом ти сведоци, мораће одговорити на питања.

Са друге стране, буде ли било сведока које не позове Тужилаштво, него се налазе на вашем попису, јер сте нам ви поднели читав низ имена сведока, у том случају унутар вашег изношења доказа одбране, позваћете те сведоке и за време главног испитивања, које ви будете водили, ви ћете испитате те сведоке под заклетвом о томе што се истински догодило када су давали своје изјаве. И онда ћемо у светлу одговора ми, судије Расправног већа, извући закључке који се буду наметали. Дакле, друго решење би било да се напосто одбаци ваша жалба и то је опција коју није одабрало Расправно веће. Члан 77 Правилника, би нам омогућио да именујемо амикус кури који би провео истрагу, али у том случају сведоке које би саслушали не би саслушали под заклетвом, као што је то случај на расправи. Овај поступак који жели провести Расправно веће у потпуности штити ваша права и вама омогућује да изравно, директно, будући да ћете ви сами водити своју одбрану, поставите директна питања сведоцима и сведоци ће бити присиљени да одговоре на ваша питања. Јер ако не одговарају излажу се опасности да их се гони због непоштовања суда. И, такође, сведочиће под заклетвом што даје додатну вредност њиховој изјави, дакле, већу вредност него да су нешто изјавили неком бележнику, адвокату или некој трећој особи. Дакле, Расправно веће је остало при својој одлуци сматрајући да се у потпуности поштују ваша права, ако се тако поступи, и да ће се истина показати пред свим судијама који ће бити у позицији да саслушају сведоке. Ево то сам вам хтео рећи у вези са тим питањем. Зато што Расправно веће није уважило вашу молбу, односно жељу да се поновно испита прва одлука. Желите ли нешто рећи или не господине Шешељ.

Проф. др Војислав Шешељ: Господине судија, ја сам већ поднео захтев за одобрење улагања жалбе на ту одлуку Претресног већа ИИИ, јер се овде поставља начелно питање против кога се води поступак за непоштовање суда. Да ли против мене или против припадника Тужилаштва, главног тужиоца и његових најближих сарадника који су поступали у овоме предмету. Колико ја знам, ниједан од 34 сведока који су мени, односно мојим сарадницима, дали судски оверене изјаве нису сведоци Тужилаштва који треба да наступе у процесу против мене. Ниједан од њих 34. А друго, ја намеравам када будем изводио сведоке и вештаке одбране да оспоравам тезе Тужилаштва и зато ми је потребно да имам на располагању исто време које има Тужилаштво и одговарајући број сведока. Не могу ја своје време за извођење сведока одбране трошити на довођење сведока који ће овде теретити Тужилаштво, а биће потпуно индиферентни у погледу моје одбране. Они дају изјаве, шта су они преживели какве некоректности, какво противправно понашање од службеника Тужилаштва. Ја немам њих шта да испитујем у своју одбрану. Према томе, ја скоро ниједног од њих, можда једног или два од њих 34, нисам планирао да доведем као сведоке одбране. Али већину нисам. И немам ја простора за тако нешто.

Друго, ако ово суђење почне у новембру онда ће Тужилаштво отприлике до маја, јуна да изводи своје сведоке. Међу тим сведоцима Тужилаштва вероватно неће бити ниједан од ових 34, јер они су одбили да сведоче за Тужилаштво како су мени изјавили. Онда долази она пауза од три месеца, која се даје у свим предметима, то је негде до септембра. Тек у септембру реално, ако суђење почне сада у новембру, ја очекујем да бих почео, или можда у августу следеће године, да бих почео са извођењем доказа одбране. Сувише је то дуг временски период. Карла дел Понте одлази у септембру, ако јој којим несрећним случајем продуже мандат до децембра, одлази у децембру. Хилдегард Уерц Рецлаф већ је побегла из хашког Тужилаштва. Шта се дешава са овим трећим кога сам тужио, на тренутак му име заборавих, Данијел Саксон то још не знам. А видим да је уклоњен из овог предмета. Која је онда сврха вођења поступка за непоштовање суда. Поступак за непоштовање суда начелно треба да има приоритет над свим другим поступцима, јер то је нешто најтеже што се може десити у раду овога суда, што директно руши ауторитет суда и без чега суд не може да остварује правду. Чак и под условом да је овај суд легално формиран тако би ствари стајале. Начелно гледано. Док се не испитају чињенични наводи о непоштовању суда нема сврхе уопште друге ствари да се постављају. То је поступак који треба да се води независно од процеса против мене. Дакле, у две паралелне суднице може да се води, ако дође до тога након ангажовања амикус курије или ангажовања специјалног тужиоца, или ако се ангажује само Судско веће да то ради и тако даље. Ви сте већ набројали прошли и претпрошли пут које вам све опције стоје на располагању.

Дакле, то уопште не омета овај процес. Овде је нова екипа Тужилаштва, а ја, колико знам, против ових чланова нове екипе још нисам поднео кривичну пријаву, дакле, њих то ништа не омета у поступању у овом предмету. Они могу да раде нормално. А они за које имам доказе да су извршили кривично дело непоштовање суда требало би да одговарају. Или да моја кривична пријава буде одбачена као нетачна. А колико сам ја схватио ви је нисте одбацили као нетачну, него нисте ни улазили у меритум, тражили сте варијанту која је најповољнија за њено разматрање. Ја сматрам да та варијанта није добра и да би то требало да се разматра ургентно, како би правда сустигла оне који су извршили кривично дело непоштовање суда. Када Карла дел Понте оде одавде немогуће је да је изведете да одговара за непоштовање суда. Оде она у Швајцарску, колико знам Швајцарска још није чланица Уједињених нација, исправите ме ако грешим, дакле, није обавезна да поштује овај суд. Чујем да иде за амбасадора у Аргентину после тога и тако даље. Она је недоступна, апсолутно недоступна. Ако је она недоступна биће недоступни и њени најближи сарадници и од тог поступка неће бити ништа. Ја сам зато одлучио да поднесем захтев да ми одобрите улагање жалбе. Ако ми одобрите то улагање ја ћу жалбу у одговарајућем року уложити Жалбеном већу. Ако ми не одобрите улагање жалбе онда не рачунајте да ћу ја своје време за извођење доказа одбране потрошити тако што ћу доказивати да су припадници Тужилаштва извршили кривично дело непоштовање суда. Ја своје време морам да користим за оповргавање навода из оптужнице. Не гоним ја овде универзалну светску правду, па сада треба по сваку цену да жртвујем своје време за одбрану да би Карла дел Понте отишла иза решетака и њени сарадници, Хилдегард Уерц Рецлаф и Данијел Саксон. Ја сам овде дошао да победим Хашки трибунал, а тако да га победим што ћу у парампарчад разбити лажну оптужницу која је против мене подигнута. И то је мој приоритет. Све друго су споредне ствари. Са аспекта мојих интереса и ова кривична пријава коју сам поднео је споредна ствар. Али то што је споредна не значи, да није важна. Она је споредна са аспекта мог предмета и поступања у њему, али она је веома важна за овај међународни суд и за међународну правду уопште.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Управо сте нас обавестили да ћете тражити сертификацију жалбе, донеће се одлука о захтеву за сертификацију који ће доћи од вас. Што се тога тиче ја сада не могу ништа рећи будући да ће Расправно веће заједнички донети одлуку.

Што се тиче двије тачке које сте споменули, прво да нешто прецизирам. Што се тиче процедуре за непоштовање суда, она није покренута против вас, можда је дошло до погрешке у преводу. Али малочас сам чуо да сте се питали је ли тај поступак покренут против вас. Не. Не, није поступак покренут против вас, ви сте поднели тужбу против чланова Тужилаштва. Дакле, вас се не оптужује овде за непоштовање суда. Хтио бих да вам то буде јасно да вас умирим у том погледу. Дакле, није поступак покренут против вас као да вас оптужују за непоштовање суда.

Друго, кажете да се 34 имена сведока појављује на попису чије сте изјаве послали и кажете кад би та 34 сведока дошла сведочити овамо, ви бисте изгубили време бавећи се овим питањем које није секундарно, а ти би сведоци могли сведочити о меритуму. Међутим, технички гледано, де факто питања се могу доста брзо постављати, то иде брзим ритмом. Како сте дали изјаву, што су вам рекли, јесу ли вам нешто обећавали, и тако даље. У петнаестак минута сведок може одговорити на главна питања која би му о томе ви поставили. Дакле, што се тога тиче мислим да се а priori не требате бринути што се времена тиче. Међутим, чини се да вас још нешто брине, а то је начин на који ће се распоредити време. У основи, у начелу у овом суду када Тужилаштво, на пример, има сто сати и одбрана са своје стране има исто сто сати. Дакле, имате исто време као и Тужилаштво.

Друго, узмимо да Тужилаштво изведе сто сведока, ви имате право извести сто сведока са ваше стране. Дакле, имате једнак положај, једнако оружје. Ви имате неке субјективне страхове, али с обзиром на праксу суда могу вас разуверити, неће ту ништа ићи вама на штету. Дакле, тражите сертификацију ове жалбе, не знам што ће моје колеге мислити о томе. Донећемо заједно одлуку о томе.

И на крају, нешто важно. Рекли сте, ако се поступак сада не покрене госпођа Карла дел Понте и ови други ће већ напустити суд, и нестаће. Не. Зашто? Зато што Расправно веће може захтевати од неког сведока да се појави укључујући и госпођу Карлу дел Понте. И ако се сведок не појави у том случају се може издати налог за хапшење. Дакле, нема имунитета у том погледу, ако се покаже потреба за тим, ако се покаже потреба да се саслушају људи чија сте имена навели они ће доћи овамо. И то неовисно о томе на којем ће се положају у том часу налазити дакле, не постоји имунитет у том погледу.

Ето то сам хтео рећи, а сада бих прешао на другу тему, реч је о нечему што је веома важно, од кључне важности, реч је о одлуци коју сам донео у вези са финансирањем ваше одбране. За време судских празника ја сам из сата у сат пратио питање превода одлуке, одлуке која је састављена на неких двадесетак страница и још данас, на почетку после поднева, рекли су ми да још нисте добили одлуку у преводу на ваш језик. Је ли то тачно.

Проф. др Војислав Шешељ: Добио, сам одлуку, јуче сам добио.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Добро, тим боље. Дакле, добили сте одлуку ја ћу је сада укратко прокоментарисати, јер сам увидео да је након доношења те одлуке дошло до свакаких коментара, посебно у београдској штампи, неки "адвокати и правници" су коментарисали ту одлуку. У тим коментарима се не узима у обзир нешто што је од темељне важности, а односи се на права оптуженог. Пре свега, ја сам у одлуци напоменуо да је право да се сами браните право које је предвиђено нашим статутом и потврђено у одлуци Жалбеног већа у два наврата. Ви се браните сами и на темељу тога морамо имати на уму да је реч о процедури и поступку пред овим судом који се води према правилима комон лоа. Дакле, уред Тужилаштва проводи истрагу и у провођењу те истраге је потпуно самосталан, слободан без контроле и надзора судије. Док се у римском праву предвиђа право судије да надзире истрагу и постоји истражни судија и тужилац. Дакле, одбрана скрштених руку чека да се заврши истрага да би се организовала у одбрани. Међутим, овде Тужилаштво само води истрагу и покреће оптужницу против оптуженога, а оптужени се налази са друге стране и да би се нашао у једнаком положају

има могућност довести, извести своје властите сведоке, своје властите експерте. Дакле, мора потрошити средства да би то направио. Другим речима, неизбежно је по основу ове процедуре и поступка, како је предвиђено овде, да оптужени потроши нека средства ако их има или да то буде на терет суда. Са друге стране, у складу са одредбама Статута оптужени има одређена права. Међутим, у Статуту, а чини ми се да многи то превиђају, постоји термин "барем". Другим речима, Расправно веће може сматрати да, с обзиром на она права која су пописана у Статуту, може доћи још до неке допуне, да се она могу допунити другим правима и ја сматрам да ви, да бисте се могли бранити, имате право да вам се стави на располагање једна екипа, један тим који ће вам омогућити да се суочите са свим што доноси суђење. Другим речима, потребни су вам људи који ће вам помоћи и њих треба платити. И то зато да би се могла зајамчити равноправност суђења. Иначе, не би било равноправног суђења, јер у равноправном суђењу ви имате право постављати питања сведоцима оптужбе, имате право извести своје властите сведоке. То је ваше право. Али, да бисте га могли искористити морате имати средства на располагању, а то омогућава равноправност поступка. Када се оптужени сам брани, потребно је узети у обзир трошкове које ће он морати сносити и чини ми се да неки то превиђају, да су то испустили из вида. Неки који би, изгледа, хтели да немате на располагању довољно средства да се можете одбрани.

Надаље, да би се могла изрећи правда потребно је да, приликом ваше одбране и у интересу судија, имамо једну кохерентну ситуацију. Кохерентну, ефикасну и прецизну и да се приликом баратања стотинама хиљада докумената, милион страница изјава, вама омогући да имате уз себе људе који ће вам помоћи. Јер, сами не можете, не можете савладати ту поплаву докумената, бујицу докумената. Дакле, то сам хтео рећи у вези са овом одлуком. Ја сам у одлуци водио рачуна о модалитетима примене одлуке и ту су два фактора. Трошкове ће сносити суд, међутим, ви морате доказати да немате властитих средстава да сами сносите те трошкове који су доста високи. То може износити и стотине хиљада евра. И у одлуци сам навео да морате, и ви сте нам то рекли на расправи, а ја сам то навео, значи, у одлуци морате тајнику представити своју финансијску ситуацију. Ви сте то рекли у неколико наврата, али морате у прилог предати документе да поткрепите оно што кажете, на пример пореске пријаве, бележнички оверену изјаву о вашој имовини и тако даље. Дакле, то ће бити у вашем контакту са тајништвом суда. Ја уопште не сумњам да је тачно оно што сте ви описали каква је ваша имовинска ситуација. Дакле, с обзиром на оно што сте нам рекли ваша имовинска ситуација је таква да је оправдано тражити да суд сноси трошкове ваше одбране. Међутим, кажем потребно је да та Секретаријату суда предате још неке додатне информације уз оно што сте мени усмено рекли. Било је ту већ неке размене преписке али видите то са тајништвом.

Други модалитет примене који сам навео у одлуци је следећи. Међу свим сарадницима које имате, а имате их више, потребно је да макар један ако не и више њих задовољавају одредбе правила 45 Правилника. А то правило се односи на потребне квалификације када је реч о подели браниоца. Дакле, које је њихово познавање међународног права, хуманитарног права, кривичног права, године искуства и тако даље. С обзиром на искуство ваших колега мислим да вам уопште неће бити тешко да наведете да макар један од ваших сарадника задовољава те одредбе.

Када је реч о износу новца. Није на мени да кажем да се ради о 10.000, 20.000, 30.000, 40.000 евра. На секретару је да донесе одлуку о износу новца. Али, емпиријски гледано и како би уверио да не треба да се брину они који би се можда бринули, трошкови ваше одбране ће очигледно бити много мањи у односу на трошкове које би били да имате једног браниоца, једног кобраниоца, можда амикус кури и целокупну екипу људи, јер би њихово финансирање било много веће него ли оно какво ће бити за вас сада. Но, на секретару је да са вама донесе одлуку о томе како ће се водити финансирање.

Ја сам, такође, у одлуци навео да је на секретару да, у складу са директивом и праксом плаћања, новац доставља у оквиру правне помоћи. Дакле, на секретару је да обави оно што је потребно у том смислу. У одлуци коју имате од јуче, навео сам да то треба да се уради одмах, одмах. Мислим да је секретар чекао да добије ту одлуку на властитом језику како би се са вама на кратко састао, онда и разговарао о томе како ће се то све обавити. Јер, као што сам вам објаснио, ваше суђење које још увек није могло да отпочне због извесног броја потешкоћа, по мом мишљењу било је онемогућено из два фундаментална разлога. Прво је обелодањивање докумената на вашем језику. Дакле, докумената Тужилаштва којима се теретите, али и ослобађајућих докумената и тај проблем се решава, јер током судске паузе Тужилаштво ми је доставило регистраторе докумената и на основу тога закључујем да сте и ви добили те регистраторе са документима. А друга препрека је била финансирање ваших сарадника.

Будући да је то сада решено, сада могу да пређем на трећу тачку дневног реда, а то је датум почетка суђења. Господине Шешељ дајем вам реч, интересују ме ваши евентуални коментари у погледу финансирања ваше одбране.

Проф. др Војислав Шешељ: Господине судија, ја никада нисам на било који начин условљавао почетак процеса финансирањем моје одбране од стране међународног суда. Наравно, ја сам подносио те захтеве рачунајући да на то имам право. Борио сам се за то. Али никада нисам рекао ако тога не буде ја се нећу бранити или нећу ово, нећу оно. Мој услов за почетак процеса је било само обелодањивање докумената на српском језику и на папиру и регистравање правних саветника. И наравно, уз гарантовање права да се сам браним, да ми нико други са стране овде не буде убациван. Питање финансирања ја на тај начин нисам постављао.

Ја, наравно, мислим да ће ова одлука коју сте донели имати великог значаја за даљи развој међународног права. Она је прва конкретна одлука ове врсте у међународном правосуђу, иако начело које гарантује финансирање одбране постоји већ одавно, и оно је гарантовано и Статутом овога суда. Нажалост, у овом предмету ваша одлука неће бити примењива. Немогуће је применити, јер сте овде условили да бар један од мојих сарадника испуњава услове из правила 45, а то је правило које регулише питање доделе браниоца. И у том правилу се, у тачки 1, каже да се морају претходно испунити услови из правила 44. Ниједан од мојих сарадника никада неће испунити та правила. Моји сарадници не морају да имају дозволу за адвокатску праксу у некој држави или да су професори права на универзитету. Пуне четири године ја сам се сукобљавао са Секретаријатом по том питању регистравања правних сарадника. Секретаријат је инсистирао да моји правни саветници морају испуњавати све услове које испуњавају браниоци. А ја сам тврдио да браниоци нису исто што и правни саветници, односно правни саветници нису исто што и браниоци и да не морају испуњавати услове за браниоце. Довољно је да су дипломирани правници дакле, да имају завршен правни факултет и да ја у њих имам поверење. У том сукобљавању са Секретаријатом ја сам победио у децембру прошле године и тада је Секретаријат регистровао тројицу мојих правних саветника. Пре извесног времена секретар каже, у једном допису, то је било изјашњење Секретаријата о питању финансирања, да су они под мојим притиском и штрајком глађу донели такву одлуку, а заправо је не би донели. Отприлике тако, можда нећу дословно то формулисати. Ти моји регистровани правни саветници остају до краја процеса моји правни саветници и никаквих промена ту неће бити.

Моји правни саветници не знају, не владају ни писано ни усмено ни енглеским ни француским језиком, и никада те језике неће научити. Моји правни саветници никада неће имати уредно чланство у удружењу адвоката који поступају пред Међународним судом, признато од стране секретара суда, из два разлога. Прво зато што они нису браниоци и немају разлога да се тамо учлањују. А друго, што им ја лично забрањујем да икада и дођу у то удружење, јер, сматрам да се тамо обављају разни мафијашки послови, поготово сада када је председник те адвокатске коморе, адвокат Карнавак, који је још у току рата шверцовао нафту на Балкану и у Босни

и Херцеговини и цигарете и тако даље. И овде је познат по разним прљавим пословима, па чак је пристао да буде наметнути адвокат у поступку против Видоја Благојевића, упркос изричитом Благојевићевом противљењу. Ја забрањујем да се моји правни саветници друже са таквим људима. Та адвокатска комора никада ниједну седницу није посветила разматрању кршења процесних права својих клијената, него се искључиво баве питањима финансирања и колико ће пара да зараде пред овим судом. А имате велики број адвоката који су више поднесака написали тражећи паре од Секретаријата него стајући у одбрану процесних права својих клијената. Моји правни саветници са њима неће да имају посла. Ја сам већ доказао да они нису осуђивани, да нису проглашени кривим, да се против њих не води кривични поступак и тако даље. Постоји у тачки 6, правила 44, нешто што каже да се у свом обављању позива или на други начин нису одали понашању које наноси штету или може нарушити поверење јавности у Међународни суд. Па моји правни саветници су све време до сада чинили све што је у њиховој моћи, по мом налогу, да се у јавности наруши поверење у овај суд. То је основна теза моје одбране и они ће и даље то радити. Све што буду од аргумената имали на располагању да јавности наруше поверење у овај суд они ће то употребити. И ту нема никакве сумње.

И да онда пређемо на правило 45, рекох већ пошто правило 45 у тачки 1, кумулативно обухвата све услове из правила 44, овде се траже још неки услови, па под тачком 4 да су изјавили да су на располагању или да прихватају да их суд под условима дефинисаним у упутству додели било којој особи притвореној по овлаштењу суда која нема средстава да плати браниоца. Моји правни саветници никада неће дозволити да их суд или секретаријат додељују било којој другој особи. Они су ексклузивно моји правни саветници и неће никоме бити додељивани.

Ја ценим вашу добро вољу, господине судија, и мислим да је ова ваша одлука заиста од великог значаја за међународно кривично право, да ће она бити много цитирана у наредним поступцима и пред овим судом и пред сталним међународним кривичним трибуналом и пред осталим међународним судовима. Нажалост, у овом предмету она на овај начин неће моћи да буде спроведена. Ја ћу у одговарајућем року такође поднети захтев да ми се одобри улагање жалбе. Покушаћу то ако...

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Господине Шешељ, пре него што пређемо на издавање потврде о жалби, желео бих да одговорим на ваше разлоге за забринутост. Ја сам вас саслушао и ако ми дозволите сада ћемо говорити о правилу 44 Правилника. Супротно ономе што сте ви рекли, најпре да кажем да сте ви навели три особе Секретаријату и секретар их је прихватио. Не видим зашто будући да их је секретар прихватио, сада их више не прихвата, а раније их је већ прихватио. Зато вас молим да то имате на уму. Три особе које сте навели секретар је примио к знању, дакле, примио знању њихова имена. То је важно имати на уму и не видим зашто би секретар променио мишљење. Под два. Када је реч о одредбама условљеним правилом 44, правило 44, се у суштини примењује у случају некога ко је адвокат.

И када је реч о питању језика, за разлику од онога што ви кажете, пасус (б) правила допушта могућност да се одступи од тог правила. Могуће је да имамо неког ко не говори ни енглески ни француски, ко говори само БХС, и у том случају секретар може да прихвати и такву особу. Дакле, параграф (б) предвиђа одступања од правила. Тако да питање језика није нешто што би могло да потпуно учини неважећом одлуку. Осим тога, ваши саветници, сарадници никада нису кажњавани, тако да се и пасус (а) не примењује, није проглашен кривим у неком кривичном поступку тако да нема разлога зашто они не би могли бити ваши саветници. И, колико ја знам, никада се нису непоштено понашали, тако да се ни оно што стоји под шест не примењује. Они никада нису доставили лажне информације, тако да ни оно што је под седам не важи, не примењује се. Све укупно, одредбе правила 44 не представљају потешкоћу за ове три особе које сте ви одредили. Могуће је да дође до расправе у погледу пасуса (и). Дакле, да ли је у могућности да има дозволу за адвокатску праксу у некој држави или је професор права на универ-

зитету. Довољно је да се ова одредба уопштено протумачи и да закључимо да, када је реч о три особе које сте ви доставили Секретаријату, неко ће бити адвокат у Београду, а тиме би проблем био решен. Ви се бринете због чињенице што ће секретар донети, направити препреке, а када сте ви навели њихова имена није било никаквих препрека да се они прихвате. У случају да има неких препрека ви опет можете мени да се обратите и препрека ће бити уклоњена.

Пре него што пређемо на питање издавања потврде за жалбу, молим вас да размислите, испитате ово и видите са секретаром како да се примени ова одлука која је, као што сам рекао, прва таква одлука у историји међународног правосуђа, ако не и националног правосуђа. То је први пут да оптужени који се сам брани има право на сараднике који су плаћени, а да ти сарадници нису нужно адвокати.

Пре него што затражите издавање потврде, разговарајте са секретаром како би се решио тај проблем. Ја сам уверен и већ сам вам рекао да је секретар спреман да учини све што може како бисте имали на располагању ваше властите сараднике. Прошли пут сам вам рекао, а биће прилике вратићемо се на то поново, да по мом мишљењу, а ви нисте обавезни да делите моје мишљење, али по мом мишљењу то је у вашем интересу и заиста ми се чини да би вама било корисно, јер ја као судија морам да се старам да равнотежа између Тужилаштва и одбране буде успостављена, да постоји једнакост страна како се ви не бисте нашли у лошијој позицији у односу на Тужилаштво. И, као судија, ја обављам ту улогу. Зашто? Ускоро ћете и ви сами схватити, када Тужилаштво, односно тужилац буде испитивао своје сведоке и предочавао властите документе, а понекад стотине докумената који ће се предочити неком сведоку, ти документи могу представљати заправо хиљаде страница и онда ви сами, без обзира на чињеницу да имате многе правне квалификације, дакле, ви сте сами а Тужилаштво се годинама припремало. Наравно, тим у Тужилаштву се мењао, сада имамо нове људе, али сав темељни рад је већ обављен и њима уопште неће бити тешко да доведу властите сведоке да их испитају и да предоче документе. А будући да су ти документи на енглеском, али и на БХС-у, немојте заборавити да ће испитивање бити на енглеском, јер Тужилаштво влада енглеским језиком, а наравно, све ће бити преведено. Али, тада ћете поред себе имати саветнике који, ако владају енглеским, француским и вашим језиком, вама ће то бити адут, вама то иде у корист. А ако имате сараднике који разумеју само БХС, наравно, и то је изводљиво, и то је могуће, али за вас то може представљати потешкоћу. И због тога сам вам прошли пут рекао да би међу бројним људима који ће бити ваши помоћници и који ће бити плаћени од суда за то, било пожељно да макар неко од њих влада енглеским језиком. Али, ако не желите ваш је избор. Но, мислим да је у вашем интересу да неко од њих влада енглеским језиком. И због тога постоји та одредба у правилу 44. Али, постоји могућност одступања, јер правило 44 каже да секретар на захтев оптуженог може, када је то у интересу правде, да прихвати браниоца, овде не говорим о браниоцу већ о правном саветнику, дакле, да прихвати правног саветника који не влада ниједним од званичних језика суда, дакле, постоји и таква могућност.

И зато, пре него што затражите издавање потврде за жалбу, размислите о томе, састаните се са секретаром, сви контакти које сам ја имао са управом овог суда су ми омогућили да закључим да нико не жели да вам нанесе било какву штету, а уколико је то случај ја бих одмах томе стао на крај. Разговарајте са Секретаријатом и видите како они намеравају да примене те модалитете и само у случају да постоје неке потешкоће ви свакако мени можете да се обратите. Поднесете захтев како бих ја решио тај проблем. То је оно што сам хтео да вам кажем. Са једне стране како бих вас умирио, а, са друге стране, како бих вам јасно ставио до знања да та одлука није конкретно урађена само за вас господине Шешељ, она је урађена за свакога ко се сам брани у оквиру поступка попут поступка који се води у комон ло, где тужилац независно води властиту истрагу без икакве контроле судије. А одбрана мора, такође, да води властиту истрагу и мора да доведе властите вештаке, властите сведоке и све то кошта. То је трошак који може сам оптужени да сноси ако располаже тим средствима, али будући да је то огроман трошак у међуна-

родном правосуђу те трошкове мора да сноси сам суд. То је суштина и смисао одлуке коју сам донео. Тако да мислим да у том смислу нећете имати никаквих потешкоћа.

Господине Шешељ, имате реч.

Проф. др Војислав Шешељ: Господине судија, како рекосте, ви сте ме умирили и ја одустајем од подношења захтева за одобрење улагања жалбе. Али, користим ову прилику да вас обавестим да ја, ево данас, именујем Зорана Красића, мог правног саветника, за главног правног саветника. Он није адвокат, а ви сами знате да је скоро 90 одсто мојих поднесака он писао. Његова улога у мом тиму одбране мени је незамањива. И не постоји начин да неко други буде на том главном месту. Знате, не могу ја сада некога ко има спореднију улогу постављати на то најважније место, а њега гурнути у страну зато што он није адвокат. Ја њега именујем, ја очекујем после оног поднеска секретара, да ће секретар правити проблеме по том питању. Можда је моје страховање преурањено. Ви сте ме убедили да постоји могућност да је оно преурањено. И зато нећу подносити захтев за одобрење улагања жалбе, али вам морам рећи да нећу одустати од Зорана Красића ни по коју цену. Радије ћу се буквално сам бранити без икакве помоћи споља, него што ћу одустати да он буде мој главни правни саветник.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Господине Шешељ, када је реч о господину Зорану Красићу, ја га, нажалост, не познајем, али сам с пажњом прочитао шта је он урадио у поднесцима. Тај посао је одлично урађен и заиста би било незамисливо да он не буде ваш саветник. И не видим зашто би се секретар тако нечему успротивио, односно зашто би се њему успротивио. Уколико секретару кажете да ће Зоран Красић бити ваш главни правни саветник, мислим да господин Красић није кривично гоњен и тако даље, и тако даље, тако да на основу свега што је до сада урадио он је очигледно компетентан и чини ми се да је заиста компетентан. Тако да, по мом мишљењу, нема никаквих препрека томе да господин Зоран Красић буде ваш главни правни саветник. Уколико буде неких проблема поднесите ми захтев, ја ћу донети онда одлуку. Ето, потпуно сте у праву, за вас је он важан и на основу онога што сам прочитао он јесте важан за вас. И ако га не бисте имали то би била препрека у вашем раду тако да у том случају не би постојала једнакост страна у поступку. То је то што се тиче овог питања финансирања. Желео сам да о томе поразговарам са вама, јер предност статусне конференције је управо у томе што можемо да разговарамо и да пренебрегнемо неке потешкоће. Нисам дао реч Тужилаштву будући да то питање финансирања одбране не потпада у делокруг Тужилаштва. Будући да се то тиче искључиво финансијског питања о чему доноси одлуку само секретар.

Будући да ћемо радити до 19 сати, предлажем да сада одемо на једну краћу паузу, јер је сада 17.30, дакле, имаћемо паузу од 20 минута, а онда ћемо радити до 19 часова и говорити о другим темама.

Устаните молим.

Пауза.

После паузе.

Изволите устати.

Седите молим.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Настављамо са расправом, са статусном расправом. Обраћам се Тужилаштву и господину Шешељу, сада бисмо рекли нешто о почетку суђења. Дакле, да се вратим на претходну статусну конференцију. Господине Шешељ, ви сте ми том приликом рекли, односно изнели сте ми одређене аргументе да сматрате да са вашег становишта суђење не би могло почети прије марта и то у најбољем случају. И, такође, изнели сте ми додатне аргументе, правне аргументе, наиме рекли сте следеће. Подсетићу се на оно што

сте рекли. Рекли сте да је Веће сигурности у својој резолуцији навело да овај суд суди до 2008. године и да морају завршити са радом, што се суђења тиче, 2008. године. И рекли сте ми да ће се поставити проблем, што се вашег суђења тиче, да се оно неће моћи завршити 2008. године. Према томе, ту ће бити неких последица. Ја тада нисам узео реч када сте то споменули нисам реаговао на то, јер сам се хтео узети мало времена да размислим. Као што вам је добро познато на мени је одговорност да пренесем Расправном већу информацију да је претпретресни поступак завршен и да може почети суђење, главна расправа. И ја сам један дио ових судских празника провео размишљајући о томе. И који су резултати мојих размишљања. Следеће. Мислим да ово суђење мора започети у једанаестом месецу, и то из следећих разлога. Прошле године у једанаестом месецу је започело суђење први пут, па се онда појавио проблем штрајка глађу, суђење је прекинуто и прошло је готово осам месеци од тада и водимо претпретресни поступак. У начелу, колико је мени познато, ретко се догађало да се суђења прекидају на тако дуг рок, а када се такав проблем појави доста брзо се настави суђење. То је било прво.

Друго, поставио сам себи питање у којој мери би вама то наштетило да суђење почне у једанаестом месецу. С обзиром на велику масу докумената, јасно је да се нисте у потпуности могли упознати са стотинама хиљада страница, или милионима страница у вашем предмету. На основу тога сам се вратио да прегледам оптужнице, но речи ћу о томе нешто касније, и планираном извођењу сведока оптужбе. Госпођо Дал, морам вам рећи да се апсолутно не слажем са вашим распоредом који сте нам доставили. Реч је о поверљивом распореду, нећу наводити овде имена, можемо и без тога о томе говорити. Наиме, у суштини, чему се састоји проблем. На основу онога што сам схватио из поднесака Тужилаштва, Тужилаштво би хтело извести прво сведоке који ће сведочити о одговорности господина Шешеља, а након тога би Тужилаштво хтело извести чињеничне сведоке. Е сада, то је у супротности са самом бити једног кривичног поступка и суђења. Наиме, госпођо Дал, пре него што се покрене питање одговорности одређене особе морамо знати за што би та особа требала бити одговорна и о којем се кривичном делу ради, па тек у следећој фази се поставља питање одговорности тог оптуженог за злочин који је почињен. Дакле, прихватити ваш предлог по мојем мишљењу би била тотална хереза. Наиме, директно саслушавати сведоке који ће нам доћи и рећи он је одговоран за то, за то и тако даље, а да прије тога апсолутно нисмо упознати са тим што се догодило, дакле што се тиче разарања, крађе, пљачке, онога што се догађало у одређеним општинама, то би било некохерентно. Међутим, једна друга ствар се ту поставља, а то је питање права оптуженог, у овом случају господина Шешеља. Прије него што ће господин Шешељ бити у позицији да унакрсно испита сведоке који ће доћи сведочити о његовом суделовању било у удруженом злочиначком потхвату, било то темељу члана 7.1, било темељем подстицања на мржњу својим говорима, потребно је сазнати што се стварно догодило на лицу места. А што се стварно догодило то је нешто што можете изнети тако што ћете следити оне тачке којима сте се хтели позабавити везано за злочине почињене у Хртковцима, у Вуковару, након тога у западној Славонији, па у Бијељини, у Брчком и у Босанском Шамцу, Зворнику, у Невесињу и Мостару и у Сарајеву, крај око Сарајева. Значи, то би садржавало одређене предности како за Расправно веће тако и за вас и за господина Шешеља. Што желим рећи.

Сведоци би дошли сведочити на пример о подручју Вуковара и рекли би, ето, то и то се догодило у том подручју. А то је онај вид, оно о чему се ради, оно што се може, чиме се можете теретити оптужени. А након тога следећи сведоци би дошли сведочити о томе да ли се за ту одговорност може теретити икс, ипсилон, господин Шешељ и ту би била једна велика предност, темељна предност. Наиме, господин Шешељ би се могао организовати у одбрани. И то би ишло поступно дакле, он и његови саветници би се могли усредоточити на факте. Дакле, доћи ће сведоци који ће рећи био сам, не знам, код куће, догодило се то и то, дошли су неки људи и спалили су ми кућу, или не знам и тако даље и тако даље. И за оптуженог што се његовог становишта тиче ту ништа неће ићи њему на штету, јер ће он бити у позицији да унакрсно испита

те сведоке. Наиме, не треба испустити из вида фактички дио, факте догађаја што би омогућило, дакле, господину Шешељу да се боље припреми за оно што ће уследити. Као што сам већ небројано пута рекао ваша оптужница је једна ракета која има три спрата. У првом спрату, првом нивоу имамо оно што се догодило, другом ко су они који су починитељи злочина, дакле идентификација починитеља, и након тога одговорност, веза која постоји између оних који су починили злочин и господина Шешеља. И то ће, када се распореди у времену, њему омогућити, дакле њему који се мора бранити по низу питања, да се најквалитетније припреми за одбрану. Са друге стране, ако почнете изводити сведоке који ће говорити о његовој кривичној одговорности, ако то буду први сведоци, њега ћете ставити у положај да ће му бити тешко да се брани. Ја сматрам да му то неће омогућити да има довољно времена да се припреми, чак и да се пет година припремао за то. Али, у тих пет година, чини ми се да је много времена било посвећено процедури, много више него меритуму. Дакле, да би он био у најбољем могућем положају, у оптималном положају за одбрану, треба поступити на начин који сам вам рекао. Е сада, ви ћете мени рећи одговорити, да је на Тужилаштву да докаже своје наводе и да сте ви слободни изабрати које ћете сведоке извести и којим редом. У том погледу ћу вам рећи да то није баш тако, зато што члан 90 (ф) Правилника омогућава судијама да надзиру модалитете испитивања сведока и извођење доказа, као и распоред односно, редослед којим се докази износе.

Дакле, Тужилаштво није у праву када каже, ми смо потпуно слободни радити како ми желимо, по свом нахођењу. Ја кажем да то није тачно, зато што су одговорне судије и одговорни судија у претпретресном поступку рећи ће којим редоследом ће сведоци доћи и изнети своје сведочење. То је тако из два разлога, а та два разлога су врло прецизно наведена у нашем Правилнику. Са једне стране, зато да се испитивање и извођење доказа учини ефикасним за утврђивање истине. И друго, да би се избегло свако непотребно губљење времена. Истина коју ја тражим, коју ће тражити моје колеге са мном, то је истина са великим И, а не истина коју нуди Тужилаштво. Не истина коју брани господин Шешељ. Већ истина са великим И. И та истина, да не би дошло до судске погрешке, потребно је да се тражи тако да се сведоци изводе једним кохерентним редоследом. Због тога вас молим да се испоштује та кохерентност, с обзиром на комплексност овог предмета. С обзиром да овај оптужени готово пет година чека да му се суди, што је једна врло изнимна ситуација, а сматрам да предмет није представљао неке посебне потешкоће, дакле, морамо престати губити време. И врло сам отворен, кажем вам прво оно што мислим, а када ово суђење започне у једанаестом месецу први сведоци који ће доћи сведочити требају бити сведоци који ће изнети оно што се догодило. А након тога ћемо постепено улазити у друге теме.

Сада се обраћам господину Шешељу, ја водим рачуна о потешкоћама које имате везано за организацију ваше одбране. Видео сам да вам бројни документи нису обелодањени, да многи документи нису преведени, да се још увек чека њихов превод. И с правом можете рећи па како, како да се ја припремим, јесам ли ја у могућности да се припремим за одбрану. Што се тиче почињених злочина – да, јер ће доћи само сведоци који ће сведочити о ономе што се догодило и врло често ће говорити о нечему што је већ општепозната ствар. Дакле, ви ћете располагати истим временом које ће бити стављено на располагање Тужилаштву и моћи ћете унакрсно испитати те сведоке. Дакле, ту нећете имати никаквих потешкоћа. Е сада, у другој фази, у наставку, ако дође до убрзавања ритма било зато што ће бити много мање сведока него што је иницијално предвиђено, а искуство је показало да у начелу Тужилаштво предвиди више времена него што му је заправо потребно, и да на крају има мање сведока него што је предвиђено, дакле када се пређе на важне сведоке, сведоке који ће сведочити било о починитељима злочина, било о вашој одговорности у том часу, ако се то догоди, моћи ћете, на пример, тражити од Расправног већа краћи прекид суђења, на неколико дана да се припремите. И то би омогућило да се у потпуности заштите ваша права. Међутим, морамо започети са суђењем у једанаестом месецу јер доста је трајала ова процедура до сада.

На крају, не знам како ће се пресудити у вашем предмету, пресуда ће бити донесена на основу оних елемената које ће изнети Тужилаштво, које ћете ви имати право контрирати, оних доказа које ћете ви изнети, и ја за сада не могу антиципирати да ли ћете ви бити ослобођени на крају или ћете бити осуђени. О томе за сада не знам апсолутно ништа. То ће нам бити познато тек на самом крају, након што се просуди о доказима, о њиховој релевантности и веродостојности и након што судије просуде о томе. Међутим, ја сам вам већ рекао да противно ономе што ви мислите и понекад изгледа као да мислите да сте унапред осуђени, рекао сам вам, наћи ћете се пред судијама који ће потпуно непристрасно, потпуно поштено и отворено просуђивати о доказима који ће бити изнесени и на основу тога ће вас или ослободити или осудити. Међутим, не може се данас рећи да ћете бити оптужени. То је немогуће данас тврдити. И сваки пут када кажете да ћете бити осуђени ја вам кажем не, не господине Шешељ, не суђење је нешто што траје, износе се докази, противдокази, и тек на крају се доноси одлука. И када сам вас први пут видео, и тај пут сам вам рекао имајте поверења у овај суд, зато што је на овом суду већ донесен одређени број одлука којима су оптужени ослобођени, било је такође и оптужених који су осуђени, међутим, ово није суд који аутоматски осуђује. Сада бих хтео резимирати.

Судије не доносе одлуку мимо сваке разумне сумње, дакле ништа није унапред одређено, Тужилаштво све мора доказати, на тужитељу је да докаже своје наводе у потпуности, а одбрана, што се ње тиче, управо се ту ради о поступку који гарантује једнакост страна. Ту ћете ви имати могућност успротивити се наводима оптужбе, унакрсно испитати сведоке, изнети властите доказе, и онда ће, имајући све то у виду, Расправно веће одлучити. Али данас, ја, а још мање моје колеге који нису овде присутни, немамо ниједан документ ни са једне стране ни са друге стране. Тек након што се ти документи подастру, након што се испитају, након што се сведоци испитају о њима, тек након тога ћемо моћи извести закључке. Дакле, због тога је потребно да процес започне, да суђење започне и да се одржи и да ви добијете могућност да се браните. Већ сте се у много ситуација нашли у тој позицији да се браните. Уз вас ће бити људи који ми се чине компетентни, они ће вам помоћи и суђење неће бити намештено суђење, него ће бити истинско суђење. Али, да би то био случај, суђење мора почети и размишљао сам о томе ових последњих дана, и дошао сам до закључка да је добро да суђење започне у једанаестом месецу. У првим данима једанаестог месеца Тужилаштво ће изнети своје доказе, почеће са изношењем својих доказа. Ви ћете бити у позицији да унакрсно испитате сведоке одбране, да оспорите њихове наводе и онда ћемо имати фактичке сведоке који ће доћи да говоре о чињеницама. Е, сада ћете ви реаговати господине Шешељ и рећи ћете ми да, да ли имамо ту оптужницу, а ја оспоравам оптужницу. И рећи ћете ми да се не може започети са суђењем док још увек није решено питање вашег оспоравања саме оптужнице. И што се тога тиче, а реч је о једном важном елементу, допустите да вам кажем следеће. Ви сте уложили жалбе на иницијалну форму оптужнице и на измењену оптужницу. Расправно веће са председником Робинсоном, господин судија Бономи и ја ћемо донети одлуку по тој вашој жалби и надам се да ћемо ту одлуку донети прије једанаестог месеца. Дакле, након што донесемо одлуку можда се ви нећете сложити са том одлуком, можда ћете се обратити Жалбеном већу, међутим, оспоравање оптужнице не спречава почетак суђења. Због чега? Да ли ту нешто иде на штету вама. Не. Због чега? Зато што оспоравање оптужнице не може према вама довести до тога да вас терете са неким новим наводима. Према томе, одлука која се донесе по том питању или ће ићи вама у прилог или ће напросто потврдити оптужницу каква сада постоји, дакле, не можете бити оштећени на неки нови начин. Са друге стране, нешто што ви врло добро знате, једнако тако добро као ја, јер сте ви стручњак, знате да је у Правилнику предвиђено да се оптужница у било којем часу може изменити чак и након што је само суђење започело. Према томе, било је ситуација где се оптужнице мењају у ходу. Дакле, што се оптужнице тиче, чак и ако немамо консолидирану оптужницу то само по себи не значи да суд не може функционисати.

Додуше у земљама у којима се примењује римско право, у вашој земљи, у мојој земљи суђења почњу са дефинитивним консолидованим формама оптужнице где више нема расправе о оптужници. Међутим, овде имамо мешовиту процедуру и наши претходници, моји претходници су сматрали да се оптужница може мењати у ходу. Дакле, овде се примењује један другачији систем. Ви долазите из земље где се примењује римско право, ја потпуно схватам вашу реакцију међутим, морам вам рећи да се овде примењује један други систем и овде се оптужница може мењати. Но, Расправно веће ће донети одлуку пре него што започне суђење. Након тога, дакако, поставиће се питање жалбе, ако се жалите или ако се Тужилаштво жали, у том случају ћемо морати чекати одлуку Жалбеног већа. Дакле, оптужница не представља истинску препреку па сматрам да је у вашем интересу да ово суђење започне у једанаестом месецу. Ви ћете ми рећи да сам можда превелики оптимиста. Увек треба бити оптимист у оваквим ситуацијама. Ја знам да има проблема, на пример потпуно ми је непознато које ће судије радити са мном у овом Расправном већу који ће ми помагати. Не знам ништа о томе ко ће бити правни саветници Расправног већа. Знате да сам имао само једну саветницу до сада и једну особу која је била на стажу, да је то врло, врло мала екипа и да је то све што сам имао на располагању од самог почетка предрасправног поступка. И знате да смо ја и моји сарадници морали уложити велики напор да савладамо посао који је био пред нама. Дакле, могао бих вам рећи у реду, чекаћемо трећи месец следеће године, али то не би било у реду с обзиром на мој положај. Сада не видим никакву препреку која би стварно спречавала почетак овог суђења. Све препреке које су постојале мислим да смо их савладали. Ја сам их савладао (комон си) и рекао бих вам да је ово суђење требало да почне још када сте добровољно дошли у Хаг, након неколико месеци, дакле, након вашег доласка. И уопште нема разлога, по мом мишљењу, зашто бисте чекали толике силне месеце, толике године. Јер, напослетку, неки ће поредити првобитну верзију оптужнице са новом верзијом, па ће рећи па зашто је прошло толико времена. Ја жалим због тог изгубљеног времена и ја скромно покушавам да надоместим то изгубљено време и зато кажем Тужилаштво да је потребно да Тужилаштво ради имајући на уму посебне околности и да не може да ради шта год му падне на памет. Тужилаштво мора своје доказе да изведе примењујући правило 90 (ф) и у складу са упутствима Претресног већа. То значи да ваш документ од 25. јула ја прихватам под мало 2, под мало 3, али оно што је под мало 1 тражим да пребаците скроз на крај. И донећу одлуку у том смислу.

Тужилац Кристин Дал: Часни суде, пре него што пређете на то, ја бих желела да ми допустите да вам се данас обратим у погледу редоследа сведока. Желела бих да изнесем два аргумента. Под један, суштина овог предмета је кривична одговорност самог господина Шешеља и ми сматрамо да би докази, искази сведока који су блиски њему требало најпре да буду саслушани. Нема разумног разлога зашто би се оспоравала нека кривична дела која су наведена у оптужници, само зато што су због своје националности људи прогнани из својих кућа, убијени, да су жене силоване и да су места верског култа уништавана и тако даље. Кључни докази ће повезати господина Шешеља са тим догађајима. А, под два, желела бих да кажем да постоје значајни безбедносни проблеми у вези са сведоцима за које смо тражили касније одлагање идентитета и заштитне мере. Тужилаштво заштићене сведоке намерава да изведе чим то буде практично изводљиво, након што се укину мере заштите њиховог идентитета. Оно што је још битније и важније, јесте питање у погледу редоследа извођења доказа Тужилаштва и облик доказа које ће веће имати на увид, да ли ће то бити писани докази или пак сведочења уживо. Тужилаштво да је процену извођења својих доказа превасходно на основу тога да ће бити предочена писана сведочења. Уколико веће одбаци тај захтев и изабере да саслушамо те сведоке усмено, а ако Тужилаштво не допусти да на свој начин изведе доказе, онда ће бити потребно да изведемо промене у редоследу и начину извођења доказа. Тако да бих ја тражила да се захтев о прихватању писаних доказа најпре реши пред већем, пре него што веће затражи од Тужилаштва да промени редослед извођења доказа.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Госпођо Дал, ја ћу одмах одговорити на оно што сте рекли. Када је реч о безбедности сведока ти сведоци чекају већ пет година, пет година и неколико месеци то не мења суштински ситуацију када је реч о њиховој безбедности. Не видим на који начин би они данас били мање безбедни него ли пре пет година. То је под један.

Под два. Ви ту покрећете једно суштинско питање које и те како интересује господина Шешеља, које ће свакако интересовати господина Шешеља, а то је како ће се одвијати суђење. Мислим да сте ви пошли од начела да ће велики део доказа бити достављен у писаном облику. Ви сте то рекли и објаснили. И из тог разлога сте поднели многе захтеве како би Претресно веће прихватило читав низ доказа било на основу правила 92 бис било на основу неког другог правила. И саслушање господина Шешеља у предмету Милошевић је један од тих доказа. Ја сам већ рекао да ја не могу да говорим у име колега који ће бити судије у овом предмету, јер би то значило да их доводим пред свршен чин. Ако неко Претресно веће одлучи да се неки документ или нека изјава усвоји, као што вам је добро познато, то онда има релевантност, и то има и извесну доказну вредност. Истовремено, оптужени не може да унакрсно испита дате сведоке и не може у тој фази поступка да изнесе властито мишљење осим у облику поднесака. Ја такву могућност одбацујем у овој фази поступка и због тога ниједна одлука није донета, премда сам у могућности да донесем одлуке у току наредних неколико минута или сати. Ја сам обуставио било какво доношење таквих одлука и одлучио да ће о томе донети одлуку судије које ће донети пресуду. У већу ће бити троје судија, а ја не могу у њихово име да кажем, да се тај сведок прихвати или не на основу правила 92 бис. Осим тога, ја сам вам већ рекао да је, суђење једна структура, имате основе, дакле темеље, имате зидове и кров. Темељи су први сведоци који ће сведочити уживо вива воце и који ће објаснити шта се десило. Било што се тиче злочина, ко је почињено злочине, ко је одговоран и тако даље. Дакле, то су сведоци који ће сведочити вива воце. Затим имамо сведоке по правилу 92 тер, то су сведоци за које тужилац тражи да се усвоје писане изјаве, постави пар питања и онда препусти сведока оптуженом за унакрсно испитивање. И након тога постоје и сведочења по правилу 92 бис која поткрепљују оно што су већ судије чуле. Немојте да се доводимо у ситуацију да трчимо пред руду. Оппростите што то тако кажем, али тако је. Стога имате сведоке који ће сведочити вива воце, онда имате сведоке под 92 тер и онда можете тражити да по правилу 92 бис неки сведоци дођу и кажете да ти сведоци треба да допуне оно што су неки сведоци икс, ипсилон, рекли о некој конкретној теми. Ваш приступ када кажете да ће ово суђење бити суђење које ће се водити на један одређени начин, а то је да ће све бити написано, и да господин Шешељ неће ништа моћи да каже, ја одбацујем. Ја нисам у рукама Тужилаштва, на мени је да се спроводи правда на правичан начин, непристрасно, испитујући доказе. Надам се да сте ме добро схватили и пре него што вам дам реч, допустите ми да кажем да се господин Шешељ не противи да се његова изјава у предмету Милошевић користи осим када је реч о једном анексу. Видите да добро познајем овај случај. Ја бих могао одмах да донесем одлуку, али ја желим да моје колеге испитају тај случај како би одлучили о изјави господина Шешеља у предмету Милошевић, јер у својим поднесцима господин Шешељ је рекао, цитирам: "Ја сам поносан на то". Тако да бих ја лако могао да донесем одлуку о томе, али ја желим да то буде одлука коју доносе моје колеге са мном. Тако да је ја нисам донео премда се он слаже осим за први анекс. Тај анекс повлачи са собом одређене проблеме с којима морају да се упознају и моје колеге. Из тог разлога, госпођо Дал, ја кажем да начин на који ви желите да се одвија ово суђење ја се слажем са неким стварима, али има ствари где се не слажем са вама. Изволите имате реч.

Тужилац Кристин Дал: Хвала. Желела бих да укажем на један проблем превода, мислим да приступ Тужилаштва није да суђење буде апсолутно преко писаних изјава и да се господин Шешељ спречи да испитује сведоке путем унакрсног испитивања. Ви сте рекли да вас не интересује верзија истине Тужилаштва или господина Шешеља, већ да тражите истину са великим И, а ја кажем да нема засебних искустава или више истина. Оно што ми овде данас тражи-

мо је иста она истина коју тражи и веће. Ми не сматрамо да је веће играчка у рукама Тужилаштва и ја одбијам да се тако окарактерише наша улога у овом суђењу. Такође сматрам да је редослед извођења сведока нешто што потпада у надлежност Тужилаштва када одлучује који је најбољи начин да се предоче докази на најуверљивији начин. И то је исте природе као и то да веће одлучује како ће прихватити доказе у целини.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Госпођо Дал, пажљиво сам вас саслушао и радује ме да и ви као и ја тражите истину са великим И. Мислим да и господин Шешељ такође тражи истину. Мислим да постоји опште слагање са тим у вези. Али, у нечем другом се не слажем са вама. Правило 90 не омогућава тужиоцу да слободно ради шта жели, Претресно веће има ту одговорност. Можда на овом суду то није било опште правило, али што се мене тиче, с обзиром на искуство које имам из више суђења, могу да вам кажем да је на судијама да кажу како сматрају да треба да се позивају сведоци, којим редоследом како не би дошло до једне збрке да нико ништа не разуме. То мора да се уради на један логичан начин. Када сте ви преузели одговорност за ово суђење, ја сам са задовољством констатовао све напоре који су учињени и заиста уопште не бих могао да вас критикујем у вашем раду. Али, када је реч о сведоцима и њиховом редоследу, то је нешто што је врло важно тим пре, а и подсећам вас да када је суђење почело тада је претходно Претресно веће рекло да имате право да позовете 102 сведока током 81 сата и 30 минута. То значи да су друге судије, попут мене, сматрале да је Претресно веће то које одлучује који је број сведока и време које имате на располагању. То је опште правило. Могао бих да вам цитирам недавну одлуку Жалбеног већа у једном другом предмету где сам председавајући судија, Претресно веће је смањило време којим располаже Тужилаштво. Тужилаштво није било тиме задовољно, уложило је жалбу и Жалбено веће је потврдило моју одлуку. Што значи, да судије владају предметом.

Под два. Након одлуке Претресног већа број 1, од 8. новембра 2006. године, ви сте, 27. марта, поднели ревидиран списак са 105 сведока. Претресно веће, којим ја председавам, а имамо у нашој екипи и два правна саветника, у претпретресној фази је покушало да види колико ће времена бити потребно за ваших 105 сведока. И након што смо сабрали све сате који су предвиђени за тих 105 сведока закључили смо да ће вам бити потребно 269 сати, што нема никакве везе са оних 81 сат и 30 минута о којима је донело одлуку веће којим је председавао мој колега судија Ори. Када је реч о тих 269 сати, ви кажете да ту има и 82 бис и 92 тер сведочења. Потребно је да се то разјасни госпођо, потребно је да знам који су то сведоци који ће сведочити вива воце и колико ће времена бити потребно за главно испитивање по вашем мишљењу, како бих ја онда могао да кажем да ако за датог сведока ви предвиђате три сата за главно испитивање, господин Шешељ ће имати још три сата, због једнакости страна у поступку. Уколико за неког другог сведока предвиђате четири сата, господин Шешељ ће имати четири сата. На њему је да не искористи сва четири сата, али имаће та четири сата на располагању. То је било што се тиче сведока вива воце.

Када је реч о сведоцима 92 тер, потребно је да знам који ће бити сведоци по 92 тер. Јер ту ћете имати 50, 20 минута да поставите неколико општих питања, да ли сте ви дали писану изјаву, да ли стојите и даље иза ње, и тако даље. И онда да предочите неколико докумената и након тога Претресно веће ће господину Шешељу речи за датог сведока под 92 тер господин Шешељ ће имати толико времена. Али то време ће бити време које је наведено у списку под 65 тер. Претресно веће ће донети одлуку о томе колико ће укупно сати бити на располагању Тужилаштву за извођење својих доказа. И ви сте одмах схватили да ће то бити негде између 81. сата и 269 сати. Изволите госпођо Дал

Тужилац Кристин Дал: У списку сведока, који смо поднели у марту ове године, наведене су све информације о којима ви говорите када је реч о сведочењима вива воце и времену које је потребно за сведоке који ће сведочити у скраћеном облику уз писане изјаве. Тако да ме збу-

њује да се сада помиње 269 сати, и уколико будемо радили у понедељак ја ћу током викенда покушати да схватим како сте дошли до те бројке. Али, ја сам проучила претходне транскрипте и одлуке и дошла до истог броја који сте прво навели, а то је 81 сат, негде између 80 до 100 сати, али немам сада овде у судници те своје процене.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Хвала вам госпођо Дал. Да, биће потребно да погледате поново свој прорачун. Ја сам лично већ направио први процену и емпиријски сам то погледао, будући да немам документе на увид али сам видео да сте предвидели један одређени број сати и рекао сам себи па то је веома оптимистичка процена. Могли бисмо да смањимо то време. То би могло да се обави током једне од наредних статусних конференција, када ћемо то детаљније погледати. Међутим, истински проблем је питање сведока под 92 бис. Зашто је то уопште проблем? У својим поднесцима господин Шешељ се противи усвајању у спис изјава под 92 бис. Молим да погледате бројне поднеске који су достављени са тим у вези. Да резимирам, а господин Шешељ ће ме исправити ако грешим, да резимирам његово становиште. Господин Шешељ у својим поднесцима указује на то да има право да унакрсно испитује сведоке и он жели да искористи то своје право тражећи да сведоци дођу и да се ништа писано не усваја у спис. Наравно, потребно је да о томе говорим са својим колегама, али по мом мишљењу Правилник одмах решава тај проблем и на основу правила 92 бис прихватају се писане изјаве када су оне кумулативне природе, јер су други сведоци већ сведочили или ће сведочити о сличним чињеницама или пак уколико се говори о релевантном историјском, политичком или војном контексту, или уколико се ради о статистичкој анализи националне структуре, или уколико се говори о утицају злочина на жртве, или пак ако се говори о карактеру оптуженог, или о факторима које треба узети у обзир приликом одмеравања казне. Али, нисмо још дотле дошли. Заправо, једини проблем с којим је суочено веће је да зна који су то кумулативни докази. Али, будући да је Правилник добро осмишљен, у Правилнику се наводи да постоје и супротни фактори када општи интерес налаже да то сведочење буде усмено. Јер једна страна, у овом случају господин Шешељ, противи се томе, каже и показује да ти докази нису поуздани. Али, на њему је да он то докаже. Или пак, да постоје неки други фактори због којих је примерено да сведок присуствује ради унакрсног испитивања. Практично говорећи, а то кажем и због госпођина Шешеља, практично говорећи како поступају судије. Судијама се доставе захтеви под 92 бис, а и ви сами господине Шешељ када дође на вас ред и ви ћете моћи да тражите да се сведоци достављају под 92 бис. И онда судије прочитају изјаве и гледају да се увере да оно што је у изјавама поткрепљује изјаве других сведока. Да наведем један веома једноставан пример. Претпоставите да имамо једног вива воце сведока који каже да у селу у којем је живео његово добро је уништено, његова фарма је уништена. И сведок каже а и суседне фарме и пољопривредна добра су уништена. Онда имамо под 92 бис сведока комшију који каже исто тако да је и његово имање уништено у том селу. Дакле, то је сврха сведочења под 92 бис. Али, потребно је да имамо и пре тога доказе о чињеницама о којима је неки сведок уживо, усмено говорио. Због тога, госпођо Дал, ја сада не могу да донесем одлуку по свим захтевима за сведочење под 92 бис, јер ја не знам шта ће речи сведоци вива воце, а под два, ја не знам који ће бити став мојих колега судија. Јер, можда ће они имати другачије мишљење од мене и у том случају, уколико желе, они ће донети одлуку. Али донеће је већином гласова ако се ја не слажем. И у том случају ће се на тај начин и прихватити то сведочење. Међутим, ја не могу унапред да донесем одлуку.

Ја знам да су већа раније, током претпретресне фазе, већ доносила одлуке по захтевима 92 бис. Ја сам то питање себи поставио како бих знао да ли се раније тако нешто догађало и конкретно у предмету Бошковски као и неким другим предметима било је таквог усвајања у спис. Међутим, у тим предметима Претресно веће је те случајеве проследило националним судовима, а у другим предметима већа која су донела пресуду су донела и одлуку о тим захтевима. Из тог разлога не може се применити одмах сада правило 92 бис. Када је реч о аргументима које износи господин Шешељ у погледу права које има на унакрсно испитивање, наравно, да имате

то право господине Шешељ али схватићете да Претресно веће такође има дужност да мисли на ефикасно коришћење времена. Да се позовем на претходне примере када сведок каже да му је уништено имање, и Тужилаштво поднесе захтев под 92 бис да се усвоји у спис изјава неког другог сведока који каже исто. Наравно да ћу у таквом случају ја прихватити и удовољити том захтеву, јер ваше унакрсно испитивање другог сведока не би ништа донело у односу на унакрсно испитивање првог сведока, јер тада ћете имати могућност током унакрсног испитивања да кажете господине или госпођо ви сте малочас рекли да је више имање спаљено. Можете ли ми рећи колико их је било. И онда ће они рећи да, има мог комшије тог и тог је спаљено, а онда ће господин тај и тај моћи да да своју изјаву путем права 92 бис. Дакако, господине Шешељ, из искуства се види да се не може поступати било како. Тужилаштво ће можда осетити потребу да изведе много доказа под 92 бис, али Расправно веће ће проверити о чему се ради и ако дође до закључка да тог сведока треба унакрсно испитати одбићемо захтев Тужилаштва и аргументоваћемо то и рећи ћемо да је потребно да тај сведок буде унакрсно испитан. И, молим вас, немојте испустити из вида нити једни нити други да и Расправно веће има право постављати питања. Нисмо ми овде у систему који би био сто посто систем комон лоа где судије седе скрштених руку и уопште не интервенишу. Наш Правилник омогућава судијама да постављају питања и што се мене лично тиче ја се никада не устручавам поставити питања сведоку. Према томе, може се догодити да нека сведочења на темељу правила 92 бис захтевају да сведок буде присутан у судници. Дакле, да резимирам, господине Шешељ, ја сам прочитао ваше бројне поднеске везане за правило 92 бис, имате право на унакрсно испитивање јер је то право које је у срцу, које је сама срж права оптужних на овом суду. Међутим, потребно је да имате могућност унакрсно испитати када је реч о важном сведоку. Када је реч о сведоку који ће на пример сведочити о понашању икса или ипсилона. Међутим, као што предвиђа наш Правилник, унакрсно испитивати сведока који темељем правила 92 бис улази у статистичку анализу етничког састава, можда се нећете слагати са мном, уосталом имате право рећи не слажем се, тражим да се тај и тај сведок саслуша, противим се томе, због тога што оно што каже о етничком саставу је погрешно и тако даље. Дакле, у том случају већ имате могућност изнети своје аргументе. Јасно, Расправно веће након што види да се ви томе противите може захтевати да сведок дође. Међутим, Расправно веће исто може сматрати да, постоје различита тумачења што се тиче етничког састава, видећемо и друге сведоке који ће сведочити о томе. И, уосталом, оптужени ће моћи извести властитог сведока који ће се успротивити овоме што смо овде чули. У том случају бисмо имали стотине сведока са једне и са друге стране, а то је немогуће.

А сада да нешто кажем госпођи Дал. Искуство рада на овом суду и суђења овде су ми показало да што се тиче избора сведока морате пазити на то да изведете важне сведоке. На вама, је дакако, да изаберете сведоке које желите позвати и да их предложите Расправном већу. То је важно за вас, али је важно за истину, а и важно је не испустити из вида важне сведоке. Дакле, сведоке који ће бити важни за истину са великим И. То је кључно питање суђења. То је оно на чему почива терет доказивања. Али је важно и за одбрану, није важно само за Тужилаштво него и за господина Шешеља, који има право оспорити оно што ће навести Тужилаштво. Дакле, морамо наћи равнотежу. На Расправном већу је да утврди како ће се успоставити равнотежа, а да се при том испоштује оно што је у интересу правде. Дакако нећемо вечерас, на крају дана пресуђивати у овом предмету.

Господине Шешељ, поновно ћемо се састати у понедељак после подне, и даћу вам реч да кажете што мислите на оне теме које сам ја покренуо, на оно што је рекла госпођа Дал, да реагујте на то, рећи ћете ми што ви о томе мислите, какво је ваше становиште и управо ми саветница каже да ће то бити овде у овој судници, да ћемо започети у 14, 15. И након што се са тиме позабавимо прећи ћемо на друга питања. Дакле, везано за неке жалбе које су у току, питања обелодањивања докумената и такође питања специјалне одбране, јер и ту су нам потребна нека појашњења. У данима и недељама који су пред нама мораћу решити један огромни проблем,

господине Шешељ, све суднице су већ пребукиране. У три суднице које имамо води се седам суђења. Дакле, биће ми јако тешко изузетно тешко, наћи слободне дане за статусну конференцију. Због тога су се моје сараднице обратиле служби која резервише суднице и чим се отвори нека могућност покушаћемо ускочити у то време. Дакле, ја ћу морати одредити, сазвати статусну конференцију у кратком року када видим да ли нам се отворила нека могућност. Али, ако видим да нема слободне суднице постоје двије друге могућности, имамо две могућности на располагању. Једно би било да одржимо статусну конференцију у 8 сати ујутро, међутим, нажалост, у том случају бисмо имали само пола сата на располагању, зато што морамо направити прекид од 30 минута између два различита предмета, да би се промениле траке за снимање. Дакле, у случају да се то покаже нужним могли бисмо се састати, на пример, једном, уторак, среду, четвртак заредом у 8 ујутро. Што се мене особно тиче ја сам то спреман направити. Могли бисмо имати расправу и у 10 навече што се мене тиче све до 4 ујутро. Ја сам навикао тако радити. Међутим, ту се појављују други проблеми. Вас треба превести до суда, а колико сам схватио холандска полиција није спремна осигуравати превоз изван одређених радних сати радног времена, имамо ту и преводиоце и тако даље, према томе ограничени смо у времену, и то је стварно велика потешкоћа. Али, хтео бих да знате да сам ја у потпуности на располагању за овај предмет. Дакле, у понедељак сам требао радити на другом предмету, где председавам предметом и где смо хтели саслушати једног сведока, будући да је то отпало, ја сам се одмах ставио на располагање да наставимо у овом предмету. Видим да је 19 сати и знам да су већ у кабинама нестрпљиви. Госпођо Дал, можете нам укратко резимирати што желите рећи

Тужилац Кристин Дал: Врло кратко, једно практично питање, исправка на 35 страници седми ред у транскрипту се каже да је Тужилаштво говорило а заправо је реч имао у том часу предрасправни судија.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Господине Шешељ врло кратко, изволите

Проф. др Војислав Шешељ: Господине судија, ова тачка дневног реда траје већ сат и 10 минута, мени би требало најмање десетак минута да се осврнем бар на главна питања која су овде покренута пошто уопште до сада нисам учествовао у дискусији.

Прво, ја никада нисам изразио бојазан у погледу коначног исхода овога процеса. Чак сам у неколико наврата изјавио да мене заправо то и не интересује. Мени је важно да победим пред судом јавности. Ја немам никаквог разлога да сумњам у вашу објективност и коректност, јер до сада није било разлоге за то. Али, сумњам у непристрасност овога суда и уверен сам у његову антисрпску природу, сувише је много Срба невиних овде осуђено да бих имао поверења у тај суд. Оно што је мени битно ја сам свестан да је ово историјски процес. Овакав процес никада раније нигде није вођен у међународном правосуђу. Због тога ми је важно да победим. Каква ће бити пресуда, ја сам довољно живео и мене та пресуда више не интересује. Мене интересује какав ћу траг оставити за собом. Да будем искрен и отворен, мене интересује да се прославим у овом процесу тако што ћу победити Тужилаштво за сваког објективног посматрача и непристрасног са стране да донесе такав закључак. И ништа ме више не интересује.

Друго, ја никада нисам тражио да се одложи почетак суђења за март, никада. Ја сам само изнео процену, на основу стања у предмету, да неће бити могуће раније. Мени више одговара да почне у новембру суђење. Овде сам засут лажним изјавама портпарола хашког трибунала Рефика Хоуића. Он је у београдском листу "Прес", од 6. августа, изнео лажну информацију да сам ја крив што суђење још није почело, и да сам тражио да се почетак одложи за март 2008. године. То је лаж. То је ноторна лаж. И да сам тражио додатно време да бих се припремио за почетак суђења. Никада нисам тражио додатно време, него сам само указивао на објективне проблеме до којих је довело Тужилаштво својом не активношћу и неажурношћу у протеклих пет година. И каже да је суђење требало и да почне у новембру прошле године али да сам ја крив,

јер сам ступио у штрајк глађу, па је морало да се одложи. Па нисам ја без велике муке излагао живот опасности. Ја сматрам да би требало на адекватан начин да се стави до знања Рефику Хоуићу, има ту још читав низ лажи које је он објавио у тим својим изјавама од 6. августа, нема потребе да све цитирам. Изашло је у дневном листу "Прес". Дакле, ја се слажем да суђење почне у новембру.

Међутим, да ли је за суђење све спремно. Ви видите, прошле године из оптужнице је избачена база злочина за западну Славонију целу, за Шамац, за Бијељину, за Брчко. Тога више нема у оптужници. Међутим, појављује се у списку сведока, појављује се у доказном материјалу. Па да ли је то избачено или није? Ја сада видим да то није избачено, а тога нема у оптужници. Можда је забуну направило претходно Претресно веће које је рекло не може о бази злочина, али може о неким другим околностима. То треба да се разјасни. Препуно је сведока који сведоче о бази злочина на овим местима која су избачена из оптужнице. И препуно је доказа који се нуде о бази злочина. То је проблем који ствара Тужилаштво. Ја мислим да би ви то, као претпретресни судија, већ могли да пресечете. Или ће се износити докази о бази злочина у свим овим местима па да се врати стара оптужница или се неће износити и да се Тужилаштву скрене пажња на то. Јер мени се много ресурса на тај начин спутава или ангажује.

Затим, проблем ових писаних изјава. Тужилаштво је у једном свом недавном поднеску отворено ставило до знања да већину доказа настоји да изнесе путем писаних изјава. Примена правила 89 (ф) више не долази у обзир, то правило се примењивало када није постојало 92 бис, тер и кватер. Јер је оно сугенерис, 92 бис, тер и кватер су инспексис у односу на 89 (ф), 89 (ф) је опште правило оно се кроз ова три додатна правила разрађује. Не може више кроз 89 (ф) ништа да се поднесе. Даље, примена правила 92 бис, тер и кватер може бити само изузетак, а не пракса или преовлађујући начин извођења доказа. Онда ја нећу да учествујем у том суђењу. Нећу ја зомбирани сведоке овде да гледам и испитујем у судници, те изјаве не пишу сведоци него Тужилаштво, некада сведок и не прочита шта је потписао. Имате у Милошевићевом предмету велики број случајева, 40 сведока је у судници негирало да је потписало оно што је потписало на енглеском језику, нити знају енглески језик. И ја мислим да је тако нешто недопустиво.

Затим, у поднеску Тужилаштва од 14. јуна, мени достављеном 28. јуна, из јуна месеца 2007. године, то је захтев Тужилаштва да Претресно веће преиспита и појасни одлуку претпретресног судије по захтеву број 289. У фусноти 28, на страни 6, каже се, цитирам: "Ако се од Тужилаштва тражи да одштампа сав материјал који је оптужени до сада одбио, који се процењује на 400.000 страна, трошкови рада и материјални трошкови биће већи од 75.000 евра". А у ком ће времену они то урадити. До сада су ми доставили у неких педесетак регистратора можда десетак хиљада докумената, можда мало више, ја сада не знам тачан број, нисам све стигао да нумеришем, а шта је са осталих 390.000, када ће то мени бити уручено. Мора ми бити уручено пре почетка суђења јер то су документи који постоје, нису то документи до којих случајно дође Тужилаштво када је већ процес отпочео, него документи које је Тужилаштво имало и 2003. године, а није их припремало да ми их уручи. То је објективни проблем. Како да се реши тај проблем. Ако га можете решити до новембра, немам ништа против, једва чекам суђење. Па знате шта, ја сам толико нестрпљив ја сам се уживео у ову улогу, толико сам нестрпљив да то почне.

Даље, Тужилаштво ми је, 25. јуна, доставило 35 изјава сведока по одлуци Расправног већа од 4. јула 2006. и 17. маја 2007. године. Само су два била на српском језику остало је било на енглеском и вратио сам назад. После ваше одлуке да све мора бити на српском и на папиру они ми и даље упорно испоручују материјал на енглеском језику.

Затим, материјал о Вуку Драшковићу и његовој Српској гарди, јер су ми њихови злочини приписани у Херцеговини. Слично, изјава извесног Ибрахима Шуте на енглеском језику. Није заштићени сведок зато му помињем име. Шта ће то мени на енглеском језику.

Даље, не систематизовано се подносе...

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Опростите почели сте наводити имена не знам јесу ли то заштићени сведоци.

Проф. др Војислав Шешељ: Није од заштићених, не бих га овде навео да је заштићени.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Да, госпођо Дал.

Тужилац Кристин Дал: Као што сам напоменула приликом последње статусне конференције да ли бисмо могли заштити комплетно расправу ако се спомињу имена.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Да било би, избегавајте...

Проф. др Војислав Шешељ: Нећу више ниједно име да поменем. Али ово сам поменуо јер сам сигуран да није заштићени сведок у питању. Затим, питање релевантности докумената који ми се достављају. Тужилаштво је најавило око 4000 доказних предмета у овом процесу. До сада су ми испоручени доказни предмети од 1 до 500, уз изузетке оних докумената који су још заштићени под ембаргом. Тих има 50, 60 није битан број. Сада се намеће питање релевантности тог материјала. Знате шта су ми доставили, матичне књиге рођених, крштених, венчаних, умрлих у месту Хртковци од 1945. до 2000. године. Достављају ми уубенике командно-штабне академије Војске Југославије. Правило корпуса, правило бригаде. Достављају ми уубенике Војне академије копнене војске. Достављају ми стратегију оружане борбе. Статут Скупштине општине Босански Шамац. Они имају 4000 доказних предмета можда је 10 одсто иоле релевантно, остали нису. Ја вам скрећем пажњу да нећу дозволити да се иједан доказни предмет унесе у спис док Тужилаштво овде не покаже по чему је то релевантно. То је обавезно по Правилнику. Многи адвокати у другим предметима на то нису обрађали пажњу, они мисле то се не тиче њиховог сведока, може слободно да иде у спис. У овом случају то неће ићи, мораће овде да кажу то је релевантно због тога и тога. Тај уубеник из командно-штабно академије по питању правила корпуса је релевантан. Можда сам ја био командант корпуса. Не знам због чега али да се каже због чега је релевантно.

Председавајући судија Жан Клод Антонети: Господине Шешељ, мораћемо сада прекинути расправу јер ћу добити по прстима од својих службеника, прошло је 19 сати, морамо прекинути расправу, даћу вам поновно реч у понедељак.

Госпођа Дал ће у међувремену размислити, мораће одговорити на неке ствари које је господин Шешељ покренуо. Молим вас погледајте транскрипт, па ћу вам дати реч да одговорите на то.

Господине Шешељ са великим занимањем бих вас наставио даље слушати међутим, из разних разлога морамо прекинути. Дакле, наставићемо у понедељак.

Желим вам свима угодан викенд у међувремену. Хвала.

Устаните молим.